

Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna

Vannak emberek – felbolydult, változó világunkban egyre kevesebben – akik ragaszkodnak életük első, minden bizonnyal meghatározó közösségéhez, legyen az egy település vagy egy intézmény. A kötődés persze lehet egyirányú, csak az egyik fél szándékát magában hordozó akarat, a tartós, élményszerű kapcsolat elengedhetetlen előfeltétele azonban a kölcsönösség. El kell érni, hogy az egyéni szándék találkozzon a közösség akaratával, de a közösségnek is olyan kihívások elé kell állítania az egyént, amelyekből joggal érezheti: a feladatokat azért kapta, mert megbecsülik és számítanak rá, és persze őt tartják alkalmasnak annak elvégzésére. Ezért viszont tenni, dolgozni kell, mégpedig sokat és jól. De talán még ez sem elég. Hiszen a kapcsolatok jó része – az élet minden területén – gyakran kihűl, felszínessé, sekélyessé válik. Rendszeresen meg kell tehát újítani azt, vagyis az egyénnek is rendre magasabb szintre kell emelnie saját tevékenységét, újra és újra be kell bizonyítania alkalmasságát vagy nélkülözhetetlenségét. S ha ez hosszú távon – szinte egy életen keresztül – sikerül, az ember „próféta lesz saját hazájában”. Vagy fogalmazzuk ezt meg egyszerűbben, az ember intézményesül, fogalommal, egyszemélyi intézménnyé válik. Nagyon keveseknek adatott/adatik ez meg. Pál Lászlóné a kevesek egyike.

Makón született, s a hagyma városának illata és szelleme oly annyira belé ivódott, hogy élete azóta összefonódott, eggyé vált a település életével. Itt végezte elemi iskoláit, s a Kossuth Lajos halála után egy évvel 1895-ben Dessewffy Sándor csanádi megyéspüspök kezdeményezésére alapított gimnázium (mostani névadója József Attila) padjait koptatva döntött a tanári pálya mellett. A „traumát”, hogy átmenetileg el kellett hagynia városát és közösségét, s a hagyma hazájából a paprika városába, Szegedre került, talán segített feldolgozni az is, hogy a József Attila Gimnázium után a József Attila Tudományegyetem szellemi műhelyében találta magát. Itt szerzett diplomát, melynek tanúsága szerint orosz nyelv és irodalom – történelem szakos középiskolai tanárnak vallhatta magát. Az egyetem elvégzését követően természetes volt számára, hogy visszatér abba a közösségbe, amelytől a meghatározó, személyiség- és jellemformáló impulzusokat kapta, s amelyről úgy gondolta, érdemes arra, hogy szolgálatába szegődjön. Oktató-nevelő munkájának színvonalát jellemzi, hogy négy évtized alatt tanítványaival a két szaktárgyban (orosz nyelv és irodalom, történelem) közel hatvan országos döntőben jegyzett versenyeredményt ért el. A versenyztetés természetesen csak az egyik – igaz, leglátványosabb – színtere a tanár munkának. Legalább ennyire fontos volt – ha nem fontosabb –, hogy a felnövekvő generációkkal megismertesse a magyar múlt, a történelem értékeit, megtanítsa látni és érteni a történelmi folyamatokat, s nyelvtanárként tanítványaival megszerettesse, elfogadtassa, és magas fokon elsajátíttassa a nálunk nem mindig népszerű, de végtelenül hasznos orosz nyelvet, s ezen keresztül az orosz kultúrát. Pál Lászlóné ebben is kiválóan teljesített, s ezt személyesen is igazolhatom. A Szegedi Tudományegyetem szinte minden évfolyamában találkoztam/találkozom olyan történelem szakos hallgatókkal, akik büszkén vallják, hogy a tanárnőnél szereztek meg a biztos alapokat. Munkáját számos díjjal, kitüntetéssel ismerték már el. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium az Országos Középszintű Tanulmányi Verseny Történelemtanári Díját ítélte neki, köszönhetően annak, hogy diákjai évről-évre résztvevői az országos döntőnek. Megkapta a Csongrád Megye Közoktatásáért kitüntetését is. Kivételesen színvonalas nyelvtanári tevékenységét ismerték el az Orosz Nyelvtanárok Nemzetközi Szervezetének Emlékplakettjével, nevelőmunkáját a Makó Nevelésügyének Szolgálatáért érdeméremmel, illetve őt alkalommal a Makó Város Önkormányzati Képviselőtestülete Elismerő Oklevelével, és az István király emlékplakettal.

Az oktató, nevelő, tehetséggondozó munka mellett maradt ideje és energiája arra is, hogy csatlakozzon a honismereti mozgalomhoz. Első lépésként rendszeresen készített fel diákokat, csapatokat a Honismereti Szövetség által középiskolások számára kiírt művelődéstörténeti-történelmi vetélkedőkre, majd aktívan bekapcsolódott a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület, majd a Makói Honismereti Kör munkájába. Tevékenysége célirányos: minél több diákot megismertetni a honismereti kutatómunka szépségeivel, s ennek segítségével közelebb vinni a valódi értékek felismeréséhez és megőrzéséhez. Ennek okán hirdet diákjai számára tényleges terepmunkát igénylő alkotópályázatokat, vezet helytörténeti kört, s szervez gimnáziumában gyűjtőmunkájuk anyagaiból kiállításokat. Aktivitásának elismeréseként a Honismereti Szövetség országos elnökségének Csongrád megyét képviselő megválasztott tagja lett, megkapta a Honismereti Emléklapot, majd a Honismereti Munkáért Érem kitüntetését.

Munkásságának kiemelt területe az iskola-, város- és régiótörténet kutatása, a helytörténetírás. A *Város a Maros mentén* helytörténeti olvasókönyv társszerkesztője, mely munkáért megkapta az MTA Pedagógus Kutatói Pályadíjat. E mellett azonban rendszeresen ír helytörténeti, honismereti tanulmányokat, recenziókat a Honismeret című folyóiratban illetve régiója folyóirataiban.

A tudományos tevékenység mellett Pál Lászlóné megmaradt igazi közösségi, közösségformáló embernek. A gimnázium Reneszánsz Művészeti Körének vezetője, táncsoportjai az ország számtalan településén léptek már fel, népszerűek és sokak által látogatottak az általa szervezett zenés, táncos, irodalmi estek.

Ha áttekintjük ezt a még korántsem befejezett életművet, olyan fogalmakkal jellemezhetjük, melyek a Széchenyi Társaság névadójának, Széchenyi István grófnak a gondolkodását is meghatározták. Első ezek közül a közösségben való gondolkodás. Számára ez a közösség gimnáziuma, illetve Makó városa. Az ezekhez való ragaszkodás, ezek értékeinek megőrzése és továbbéltetése, ezen közösségek belső erővonalainak fejlesztése és erősítése Pál Lászlóné munkásságának egyik kiemelt célja. S a honismereti munkán keresztül ezt a közösséget el tudta helyezni, be tudta emelni a nagy egészbe, a nemzetbe. A második az értékteremtés és értékátadás. A múlt, amely ugyanúgy érző, gondolkodó és cselekvő emberek tevékenységeinek nyomán formálódott, nem lehet holt anyag. Meg kell találni, fel kell fedezni benne a jelen és a jövő számára is hasznosítható gondolatokat, s ezeket értő módon tovább is kell adni. A harmadik a munka színvonalas elvégzésének igénye, igényessége, illetve a mások által elvégzett munka megbecsülése, elismerése.

Hölgyeim és Uraim! Talán feltűnt Önöknek, hogy méltatásomban egyetlen évszámot sem említettem. Ennek oka nemcsak az a kimondott-kimondatlan szabály, hogy ne utaljunk a Hölgyek életkorára, maradjanak ők örök ifjak, kortalanok. Sokkal fontosabb meggyőződésem szerint, hogy Pál Lászlóné szerteágazó, de gondolatiságában mégis szerves egésznek alkotó munkásságát térhez lehet ugyan kötni, de időhöz nem. Vagy legalábbis nem érdemes. Nyitott, őszinte egyénisége, munkabírása nyugdíjas éveiben is megmaradt, nem véletlen hogy a szülők, diákok kérésére most is készít fel hallgatókat tanulmányi versenyekre, folytatja helytörténeti kutató, és honismereti szervezőmunkáját. Ez (is) teszi őt a szó legnemesebb értelmében kortalanná.

Pál Lászlóné nevelő-oktató munkája, a magyar történelem és múlt feltárására, megismerésére kifejtett tevékenysége méltó a reformkorban gyökerező hagyományokhoz. A Széchenyi Társaság díjának odaítélésével ezt szeretné elismerni, s a maga módján honorálni. Munkájához további sok sikert és jó egészséget kívánunk!

Pelyach István